

Stellingen bij het proefschrift van Bas Andeweg en Jaap de Jong *De eerste minuten. Attentum, benevolum en docilem parare in de inleiding van toespraken*. (Dissertatie Katholieke Universiteit Nijmegen). Den Haag: Sdu Uitgevers, 2004.

Bas Andeweg

1. Sprekers doen er goed aan te beseffen dat niet ieder begin een inleiding is.
2. De techniek *Indruk wekken improviserend te spreken* wordt door moderne adviseurs veronachtzaamd of abusievelijk verwisseld met de techniek van het echte improviseren.
3. De meeste Nederlandse presentatieadviesboeken kenmerken zich door *imitatio*, niet door *aemulatio*.
4. In cursussen voor speechschrijvers zou meer plaats moeten worden ingeruimd voor de functie *docilem parare*. In cursussen voor ingenieurs zou meer aandacht besteed moeten worden aan het *attentum parare*. Beide soorten cursussen zouden winnen aan een uitgebreidere behandeling van het *benevolum parare*.
5. Het advies van Aristoteles om eventueel een niet-relevante, dat wil zeggen een niet aan de kern van de toespraak ontleende, inleidings-techniek in te zetten, kan niet worden afgewezen met een beroep op de gebrekkige effectiviteit ervan.
6. Eigen roem in de inleiding van toespraken stinkt minder dan men zou verwachten.
7. Het retorisch verkleinen of vergroten van de zaak is moeilijk voor ingenieurs, die gewoon zijn te meten en daarover rechttoe rechtaan informeren.

8. De werkzaamheid van de inleiding is vergelijkbaar met die van een katalysator in een chemische reactie: ze activeert het luisterproces.
9. De benaming van het belangrijkste ordeningsschema van toespraken kent een opmerkelijke evolutie: de klassieke antropomorfe metafoor, die al bij Plato (Phaedrus 264C) te vinden is als 'hoofd-romp-voeten', is in de twintigste eeuw vervangen door de dierlijke variant van 'kop-romp-staart'.
10. Dat de toespraak verwaarloosd is als onderzoeksonderwerp binnen de Nederlandse taalbeheersing, is onterecht.
11. Het is vreemd dat onderzoekers zo weinig geneigd zijn hun eigen onderzoek op het web te publiceren terwijl zij zelf in toenemende mate geneigd zijn hun onderzoek op websearches te baseren.
12. Aangezien het oordeel van luisteraars vaker het kapsel van de spreker betreft dan diens woorden, is het zinvol om in presentatiecursussen ook aandacht te besteden aan het uiterlijk van de spreker.

Stellingen bij het proefschrift van Bas Andeweg en Jaap de Jong *De eerste minuten. Attentum, benevolum en docilem parare in de inleiding van toespraken*. (Dissertatie Katholieke Universiteit Nijmegen). Den Haag: Sdu Uitgevers, 2004.

Jaap de Jong

1. Sprekers doen er goed aan te beseffen dat niet ieder begin een inleiding is.
2. Twintig eeuwen toespraakadviezen hebben weinig fundamenteels toegevoegd aan de klassiek-retorische exordiale inzichten; de meest opvallende innovatie is de huidige aandacht voor spreekangst.
3. Het bedanken en prijzen van het publiek is bij Haagse speechschrijvers zo weinig populair dat hun vleigedrag getypeerd kan worden met “Ik vlei veilig of ik vlei niet”.
4. Ondanks dat de anekdote gekarakteriseerd wordt als een alleskunner, een techniek die de drie inleidingsfuncties tegelijk kan vervullen, valt het op dat departementale speechschrijvers die weinig toepassen.
5. Voor een geslaagde samenwerking tussen speechschrijver en spreker is een improvisatievriendelijk tekstontwerp van groot belang.
6. Aan een aantrekkelijke partitio herkent men een goed speechschrijver.
7. Een spreker zonder humor is als een ei zonder zout.
8. Het is een pijnlijk misverstand dat sprekers denken de welwillendheid van hun gehoor te vangen door hun toespraak te beginnen met de ontoereikendheid van hun kwaliteiten of voorbereiding: de *lamentatio benevolentiae*.

9. Het onoordeelkundig toepassen van toespraakhulpmiddelen heeft niet alleen geleid tot ergernis- en slaapwekkende diavertoningen in het schemerduister, maar ook tot de neologismen als *pauperpoint* en *powerpoisoning*.
10. “In bird song [...] frequently a short phrase functions as a proeemium to attract attention and announce the song” (Kennedy 1998, 23). Inleidingen van departementale speechschrijvers lijken op die van vogels.
11. Binnen het huidige schrijfonderwijs zijn Erasmus’ aanwijzingen verwaarloosd. Het wordt niet alleen hoog tijd dat *De copia verborum ac rerum* in het Nederlands vertaald wordt, maar het is ook pijnlijk dat – alle Erasmusgebouwen en -universiteiten ten spijt – het volledige verzamelde werk van deze Rotterdammer nog steeds niet in het Nederlands verkrijgbaar is.
12. De eeuwige vraag of tenoren te prefereren zijn boven bassen wordt in de meeste opera’s overtuigend beantwoord door de heldin van de avond, de sopraan.

